

ŽATEVNÝ CHÝRNIK

ČÍTANIE PRE DIVADELNÉ MEDZIAKTIE / sobota 26. august 2017

SCÉNICKÁ ŽATVA
21.8. - 23.8. 2017

VÝROK DŇA

„Nechodím do kostola, ale takto si to tam predstavujem.“

Vlasta Kunovská do úvodného ticha pred Válkovou básňou

Kto prežije bez úhony

Na Žatvu som chodil toľko rokov, že už si ani nepamätam kolko. Fakt, stratil som z počítača prvé denníky a preto len odhadujem, že prvýkrát som bol na Žatve v roku 2002. Zavolal ma Juro Surma, čo je veľké meno pre ešte väčšieho muža, ktorého si pamätajú hádam už len nestori záklisia Žatvy Alenka Štefková, Peťo Ducár či Jožo Krasula.

Jura Surmu som prvý raz stretol na Divadelnej Nitre, kde sa snažil prekopáť komunikáciu tohto festivalu a zatraktívniť ho. Hoci riaditeľka festivalu Darina Kárová mala v obľube mladých a ich nápady, horšie to už bolo s odovzdávaním kompetencii. Po Jurovi tak ostali torzá dobrých nápadov, ale Juraj už nie.

Alenka Štefková mala viac odvahy ako Darina Kárová. Z Juraja spravila svoju výkonnú pravú ruku a za týmto rozhodnutím stála, aj keď Jurajove novoty narážali na zotrvačnosť zvyku.

Neviem, ako presne Žatva vyzerala pred Jurom, ale ja som prišiel do neformálnej pankáčiny, ktorá obsadila DO Strojár, SKD a - čo bolo najčarornejšie - námestie. Bol to Juro Surma, kto stál za nápadom postaviť na námestí pred Strojárom modrý stan. Žatvu som si zamiloval od svojho prvého roka a miloval som ju neprestal, ani keď Jura pohltil iný svet.

Kvôli Žatve som blúdil po sidlisku Ľadoveň (Sever?), lebo som nevedel nájsť Strojár; bolo to cestou na Žatvu, keď môj vlak zrazil traktor (ale, vďakabolu, nie traktorištu); bolo to kvôli dámé z modrého stanu, keď som preblúdil celé centrum Martina, lebo som nevedel trafil z internátu do panej a napokon ma nadránom vtiahol ešte stále otvorený modrý stan; bolo to na Žatve, kde som sa prebulidol na izbe zoči-voči veľkému smetnému košu z ulice, lebo kolega Dacho, idúc zo stanu, pocíli žiadzu po rezonančnej komore a králiac si cestu spevom, hľavou v tom koši, ho doniesol až do Čiernej panej.

Skrátka, Žatva je miesto a čas, kde a kedy som našiel množstvo piateľov, lebo nás spojilo niečo nezvyčajné: odtancované vypalovalky dídžaja Trička, za posledné šušne kúpené a vypité drinky v modrom stane, prebdené noci v Čiernej paneji, intenzívne, bláznivo, vynervovaná, radosne prežité dni v uliciach a útrobách Martina; a na konci tohto celého sa dokonalo dielo, vydarené dielo, ktorého sme my všetci boli spoluautormi – Scénická Žatva, finále ligy ochotníckych majstrov.

Teraz, po tolkých rokoch, mám na Žatve len druhú absenciu. Ale táto ma napĺňa diskomfortom. Toho roku bude Žatva v neduživom režime a ja pri nej nebudem stáť, nebudem jej – vám – pomáhať v diele, aby sa vydarilo. Tiež ma začal, ako Jura Surmu, pohlcovať iný svet.

Aj ja, ako Juro Surmu, sa v duchu i nahlas dušujem, že prídem, už nabudúce, aspoň na chvíľku, možno, ako mi to vyjde, uvidíme...

Ale tak, ako Žatva prežila aj odchod Jura Surmu, prežije, pevne tomu verím, bez úhony aj to, že by som sa nevrátil.

Či to bez úhony prežijem ja, to je otázne. Radšej by som to prežil sice s úhonou, ale so Žatvou. Takú moc tá čoraz staršia paní má.

Tak si to užite, nech mi je čo najviac ľúto, že tam nie som.

Samo Trnka
autor je zaslúžilý žatevnik

Martina Mašlárová

Divadelná kritička a teatrologička má blízko k tradíciam. Obratne sa oháňa netradičným úskokom slovenskej abecedy písmenom Ď, do časopisu ked i na web MLOK.i.sk poza chrbáty ostatnej redakcie s obľubou pašuje archaizmy. V prípravovanej dizertácii naoko skúma dramatičné francúzskskych románov, no príčasté falangovanie medzi Bratislavou, Považím a Afrikou prezáradza fúru. Šéfredaktorka Medziakta v skutočnosti pracuje na cestopisnej knihe Slnko, mango, lehátka – história slovenských ochotníkov v Zanzibare. Autoritu mladice na dlhovekom festivale býva mohlo umocniť informácia, že si z deväťdesiatich piatich rokov Scénickej žatvy pamäťu minimálne posledných päť, čo o mnohých návštěvníkoch modrého stanu povedať nemožno.

Miroslav Švoňava

Študoval v Požoni (Pressburku) za kultúrológa, no po význačných týchto štúdiach vydal sa opäť do sveta. Hoci ho ako mnohých našich vzdelencov interesovalo Nemecko, namiesto do Halle zamierilo na polohu kdeosi za Berlínom, kde sa spolu dobrovoľnícky spoly z príčin jazykovo-náučných priučil seba i sadzbu. Medzi slovenskými intelektuálmi mu dnes nie je páru pokial ide o roľnicke zručnosti! Po návrate zo skusov ho rodiná hrudia privítala a zamestnanie sa mu ušlo. Ústavom divadelnom. Tento inštitút však po čase vymenil za iný, keď sa mu naskytla príležitosť pracovať temer po boku Miriam Kičiňovej v našom národnom divadle. Táto bina by bez neho strádala pokial ide o veci organizačné, nakoľko by

nebolo zmluv ani financií. Kratochvíle rád tráví sledovaním i umenia filmového a dá sa príležitosť i počuf, ako kde-to vytrubuje na svojej trúbke stáby občasný muzikant.

Miloslav Juráni

Nevonok vyzerá ako mladý muž, ale v skutočnosti je to už človek zrely, študovaný a z dvoch svetov vzíduvší. Ak sa raz zavedie pojmom ekodráma, určite bude jeho otcom. Absolvent environmentalistiky a divadelnej kritiky je dnes rovnako drsný ku kritike prírody aj kultúry. Při s ľahkostou a ladne nielen ako šéfredaktor časopisu ked, ale prečítali by ste si od neho, čo to aj v českom SADe, na internetových Mlokoch. Našli by ste ho na všetkých festivaloch alternatívneho i kamenného divadla, na festivaloch a na prehliadiach slovenských. Ale zdá sa, že ho zlákal svet a cudzina a učarovalo mu divadlo zahraničné.

Zuzana Račková

Postaršia slečna z Národného osvetového strediska, ktorá jazykovo ošetrovala nás spravodaj, aby bol správny gramaticky i štýlisticky. Inak žurnalistka Zuzana Račková začala novinársku kariéru v denniku LUD v roku 1987. Postupne po jeho porevolučnej zmene na Nový Čas sa stala aj jeho šéfredaktorkou. V období 1996-2006 pracovala ako zástupkyňa šéfredaktora v denniku SME. Noviny opustila spolu so svojím šéfom Martonom M. Šimečkom a ďalšími redaktormi (hovorí, že nie je fanúšikom neoliberalizmu a že nechcela „robíť noviny tak, ako ich teraz robí SME.“). Po krátkom pôsobení v Slovenskom rozhlasu pripravovala s Norou Sliškovou týždenník Žurnál, ktorý koncom

minulého roka zanikol. Po zmene majiteľa v marci tohto roka v Pravde sa stala Račková zástupkyňou šéfredaktorky.

Miriam Kičiňová

Plavovlasá deva z východu našej vlasti pôsobí už sedem sezón v Činohre našej prvej divadelnej scény. Okrem dramaturgie sa rada obšívá v divadelnej knižnici. Crieckami artiklov stihá prispievať do kultúrneho čírnika Portál a viedie krúžok vzorných dramatičiek a dramatikov. V SND však nekolaboruje iba s muzami tvorivosti, ale ako stála členka funebrál klubu dohliada aj nad dôstojnými rozlúčkami s legendami divadelného sveta. Jej dramaturgiu hravo spoznáte aj v Štátom divadle Košice, kde rada hostuje. Ani za svet od nej nechcete, aby vám požičala svoj elektrický zápisník s výjavom jabĺčka, no pri menších žiadostach ako úplatok na ňu funguje šálka kávy.

Michal Badín

Ako mladenc po vzore mnohých slovenských vzdelencov študoval na Katolíckej univerzite v Ružomberku, kde bol spolužiakom Gabriela Žilčáka. Ako vidno, na rozdiel od Gabriela, štúdium mu prosperovalo a položilo kvalitnú bázu pre jeho budúce povolanie žurnalistu. Nielenže sa vypracoval skoro až na samý vrchol ako zástupca šéfredaktora na webe Aktuality.sk, ale nadávkoz v Žatevnom čírniku nahradil samotného Sama Trnku, dlhotečného grafického lámača a obrazotvorcu. Po vzore buditelov národných i on vydal svoje poetické listy. Zbierka Rieka a tiež sice neospevuje krásu Váhu či Dunaja, ale utopíť sa v nej dá poľahky.

Žatva by mala byť centrálou

Si novou riaditeľkou najstaršieho a najväčšieho slovenského ochotníckeho festivalu, aké výzvy to pre teba znamenalo?

Spôsobom som si vžbec neuvedomovala, do čoho idem. Po príchode do NOC som zápasila s mnohými neočakávanými okolnosťami, napríklad so zrušením viackolového financovania a zrušením všetkých organizácií, s ktorými sa dalo v minulosti spolupracovať. Podľa novej klauzuly Fondu na podporu umenia totiž žiadne občianske združenie so záštitou štátnej inštitúcie nie je oprávnené žiať o financie. Zistila som tiež, že nemáme žiadne občianske združenie, ktoré by nám pomohlo organizačne alebo finančne, ostalo iba AITA/IATA, ktorá takisto nedostala potrebné financie. Slovenské stredisko nám pomáhalo s výberom zahraničných hostí, ale peniaze na to neboli, alebo len veľmi málo. Ale myslím, že moje snahy o aktívnejšej spolupráci s Turčianskym kultúrnym strediskom a mestom Martin padli na úrodnú pôdu a v budúnosti sa črtá užšie prepojenie. Výrazná zmena k lepšiemu nastala vďaka viceprimátorovi Imrichovi Žigovi aj vďaka paní riaditeľke TKS Nataši Petrovej, ktorí nám napriek zápaseniu so svojimi vlastnými problémami podali pomocnú ruku pri organizácii a sčasti aj finančne.

Dalšia studená sprcha bola pre mňa

veľmi obsiahla administratívna agenda. Celá agenda, zmluvy, objednávky, verejné obstarávanie. Vidiš, mali by sme sa baviť o divadle, o tvorivosti, i o dramaturgii, o inšpiráciach, o zlepšovaní podmienok, a namiesto toho sa bavíme o peniazoch a o papieroch.

Začala si zhurta prevažne negativami. Ale keď si ešte netušila o tejto pláge, aká bola tvoja motívácia zapodievať sa ochotníckym divadlom? Už vtedy bolo určite jasné, že to nie je žiadna zvlášť lukratívna pozícia. Asi v tom bude skôr nejaká iná príťaživosť... Okolo divadla som sa motala už od detstva, moja cesta začala v Štátnom konzervatóriu. Ale nikdy som nemalo spojenie s ochotníckym divadlom ako takým, nepoznala som súťaže atď. K tomu som sa dostala, až keď som začala chodiť do porót a postupne som sa dozvedela o tom, akou platformou pre nás ďalší profesionálny vývin bolo ochotnícke divadlo. A bola som milo prekvapená, akí to sú inšpiratívni ľudia, inscenácie, videla som u nich viac oddanosti, oduševnenosti, pokory. Spája sa mi s tým rodinné zázemie a ovzdušie. Divadlo mám rada preto, lebo je to kolektívne umenie a ja veľmi ráda pracujem s ľuďmi. Každý jeden článok, od technika, cez inspícienta po režisérov, dramaturgov, hercov, musí pridať svoje

skličko do celkovej mozaiky. Je to výzva s každým dokázať pracovať, každého dokázať prečítať.

Takže si nebola nikdy ochotníčka... Neboala, ale ako vratíš, veľmi ma to inšpiruje. A čo sa týka tejto práce, bolo to aj skúška mojej trpeznosti a odvahy. Bolo to také sebatestovanie, predtým som nikdy nesedela sedem hodín v nejakej inštitúcii, vždy som bola na voľnej nohe.

Aká je tvoja ideálne konceptia Žatvy (keď si odmysliš všetky finančné a organizačné prekážky a vysnívaš si ju podľa seba)? Do budúcnosti by som chcela dospieť do štátia – a hľadám neostane len pri mojich snoch a viziách – že by sa vzdelávanie posilnilo, bolo by viac vzdelávacích programov, tvorivé dielne by trvali celý týždeň a vyústili na festivaly. A tiež, že by sa malí diať také rozpravy, akú máme naplánovanú aj teraz na posledný deň. Mali by tu byť prítomní ti, ktorí tvoria podmienky pre divadelníkov, ROS-ky. Keď som začala tvoriť program, vyvstalo napríklad to, že súbory sú prevažne zo západoslovenského a stredoslovenského regiónu. Pritom na východe sú silné súbor, veľa talentovaných ľudí, ktorí pracujú, majú za seba obrovskú história. Ale v Košiciach sa zrušilo osvetové centrum.

Predstavujem si, že divadelníci by všade mali mať niekoho, kto by im poradil a tu na Žatve by bola akási centrála, kam by ľudia mohli prísť so svojimi problémami a návrhmi. Aby sa to riešilo a nestalo to. A nerozprávalo sa o tom len v malých skupinkách pri pive, ale aby divadelníci mali pocit, že tie ich problémy má niekoľko záujemcov riešiť. A samozrejme, chcela by som posiliť aj sprievodný program v spolupráci s mestom Martin. Možno aby bolo toho viac pre rodiny s deťmi, pretože aj my si musíme, tak ako profesionál, vychovávať diváka. A hlavne by som chcela viac angažovať VÚC. Internát, najom divadla – to je pre nás obrovská položka a všetko to patrí pod VÚC. Chcela by som, aby nám VÚC dalo iné podmienky. Aby sme mohli dávať viac peňazí na umenie a nie na zabezpečenie chodu.

A aká je reálna konceptua 95. ročníka scénickej Žatvy? Čo sa ti zdalo dôležité, aby na Žatve bolo? Podarilo sa mi, napriek zlým finančným podmienkam, aby členovia súborov nespali len jednu noc. Bolo to pre nich veľmi namáhavé – prísť, rýchlo sa vybalíť, postaviť scénu, rýchlo urobíť technickú skúšku, rýchlo odohrať a no druhý deň ráno ísť domov. Mala som pocit, že je to stresujúce, že sa nemajú kedy uvoľniť, zabaviť, porozprávať. Teraz sú na festivale dve noci, teda tri dni. Chcela som tiež zlepšiť ubytovacie podmienky, čo sa nám zatiaľ nepodarilo, ale snáď to vyjde budúci rok. Chvíľu som mala pocit, že nebudem schopný spraviť žiadne tvorivé dielne, takže sa teším, že napokon máme tri a že sú naplnené.

Spomínaš diskusiu s veľvárnou otázkou Scénická Žatva – ako ďalej, ktorá je súčasťou programu. Trochu to pripomína 91. ročník festivalu, ktorý mal heslo Chce to zmeniť. Bývalý manažér SŽ Michal Dítte sa vtedy vyjadroval o budúcnosti neprofesionálneho divadla dost skepticky... Čo si sľubuješ od tej doby? Otvorenie diskusie, či aj nejaké konkrétné návrhy riešení? Myslím, že keby všetci chceli povedať, čo majú na srdci, potrebovali by sme na diskusiu dva dni. Ale je to priestor najmä na to, aby sa nadhodili témy a problémy. Pozvaní účastníci si pričistali príspevky, minimálne s nočnou problémou a bude z toho zápisnica. Keď to budem mať na papieri, môžeme s tým pracovať ďalej. Uráte sa bude hovoriť o navrhovaní porôčí, o kategorizáciach. My by sme mohli dať do propozícií čokoľvek, napríklad to, čo povie prípravný výbor. Ale to ja nechcem, chcem, aby sa k tomu vyjadrovali ľudia, ktorých sa to bezprostredne týka.

Aké sú podľa teba kroky, ktoré treba podniknúť s deľom zlepšiť stav (zo

strany osvetárov, NOCKy, samotných divadelníkov)? Mám pocit, že sú tu dva prúdy. Jedným sú moderní ľudia, divadelníci, ktorí chodia po festivaloch, do zahraničia, sú zorientovaní v literatúre aj v dráme, na ich inscenáciách vidieť, že sú vyspelí a chcú ísť cestou súčasného divadla. Máme ale aj

každý ročník je iný. Je to prirodzené, aj keď sa tvorcovia často opakujú, ani profesionálny režisér neurobí dvadsať dobrých inscenácií za sebou. Sú silné ročníky, keď je ľažké sa rozhodnúť, kto patrí k najlepším. Vždy je to tak trochu aj o šťastí, nastavení, či už porotcov alebo

súbory a inscenácie, ktoré pokračujú v linii klasického divadla. Tie sa väčšinou, samozrejme, „neprebojujú“ cez tie moderné, pretože je jasné, že porotcovia uprednostňujú to nové, originálne, to, čo sa napája na to, v čom žijeme, aj čo poznáme z profesionálneho divadla. Súbory, ktoré hrajú v krojoch s pôvodnými rekvizítami Ferkovi Urbánkov Kamenný chodniček, si ale tiež zaslúžia pozornosť. Tieto súbory by nemali byť utláčané a mať pocit, že sú horšie, menej tvorivé. Ja by som teda bola naklonená kategorizácii, hočí samozrejme, nedajú sa urobiť tri-štyri kategórie, lebo to by bolo neúnosné. Ale nejak sa to snažiť aspoň v tých najvyšších kolách prehliadok rozlíšiť. Myslím, že toto by bola cesta. Ďalšia otázka je navrhovanie porôčí, napríklad spôsobom, aby bola porota aspoň generačne vyzážená. Aj to by mohlo prispieť k súťažnej názorovej rozvrstvenosti. Porota je veľmi dôležitá. To, že ochotníci nepotrebuju profesionálov, aby im urobili rozbor, podľa mňa nie je pravda, pretože takáto spätná väzba a kritika je veľmi podstatná – a tu sme opäť pritom, kto sa chce a akým spôsobom vzdelenávať. Reflexia je vždy pre súbor dobrá.

Toto všetko sú organizačné aspekty ochotníckeho divadla. Ale ako vnímaš umelecký stav neprofesionálnej kultúry? Nedá sa odpovedať všeobecne, myslím si, že

súboru. Mne sa zdá, že tento rok nepatrí k tým top, ale vždy sa nájdzie súbor, ktorý ma niečim prekvapí. Na ochotníkoch sa mi páčí, že neraz veľmi aktuálne riešia to, čo sa deje okolo nás, že reflektujú na nás svet, na fungovanie krajinu, na demokraciu, na to, ako sa máme v tejto spoločnosti, že analyzujú vzťahy. Samozrejme, aj profesionálne divadlo sa vyjadruje k týmto tématам, ale je to všetko také sofistikovanejšie, tu sa mi to zdá byť viac narovnú. Aj deti, keď sa postavia na javisko a začnú hovoriť o výčleňovaní jednotlivca z kolektívu, tak je to presne tak, ako to medzi nimi je a občas sú v tom oveľa otvorennejšie ako dospelí. Možno je to miestami až mrazivé. Ale divadlo vždy bolo tribúnom toho, čo sa okolo nás deje a mám pocit, že v neprofesionálnom divadle to vie mať veľkú silu.

Dožije sa Žatva stovky? Musí. (smiech) Ja budem veľmi dôsledná v administratívnej agende, takže keď niekto príde po mne, tak ho tak zaučím, že to bude musieť vydržať. A, samozrejme, aj ja by som chcela vydržať.

Za rozhovor ďakuje Martina Mašárová

Birds in the house

Divadlo VHV Petrovec, autor a rézia: Peter Serge Butko

DIALÓG S THÁLIOU

Vzdušné tvory priniesli poctu magickej divadelnej ére

„Ostaňme ešte tu, vonku, v záklisí. Je tu príjemne, dá sa tu sedieť a môžeme tu fajčiť,“ hovorí Peter Serge Butko a ja sa prípájam k skupine zahraničných, no predsa slovenských divadelníkov. Slováci z Dolnej zeme sú povední svojou starosvetkou znejúcou rečou a na vlastné uši si naplno užívam zvukomalebnosť láhadne znejúcej slovenčiny. Aj všetky nadávky, ktoré balkánskym vetrom ošľahaní divadelníci utrúšia, znejú tak nejako viac od srdca. Z Petrovca pricestovalo, hoci len na chvíľu, Divadlo Vladimíra Hurbana Vladimírova s mocne vizuálnou inscenáciou Birds in the house. Ani česko-srbská kolaborácia, avizovaná v programovom chýrniku, nie je celkom pravdivá. Tak ako Serge, aj zvyšok divadelníkov, sú Slováci od kostí.

Z ktorej divadelnej strany vznikol nápad spolupracovať a vytvoriť Birds in the house? „S petrovskými divadelníkmi hrám divadlo už osemnásť rokov,“ hovorí Serge. „Poznáme sa roky a pracuje sa mi s nimi vždy dobre. Aj keď sa povadíme, napokon sa pomeríme, lebo sme kamaráti. Zámerom bolo urobiť divadlo, ktoré by dokázalo prekročiť srbské či slovenské hranice a bolo by komunikatívne aj pre cudzincov. Inšpirovali sme sa a prekopali moju staršiu monodramu, ktorú som hral roky a precestoval s ňou kus sveta. Divák, ktorý si však pamäta pôvodný štuk, by zbadal podobnosti. Gros a duša predstavení ostala rovnaká.“

Birds in the house je kolážou viacerých žánrov, pohybového, bábkového, čierneho divadla a laterny magiky. Pri práci s VHV kráča Serge pravidelne na žánrovom pomedzi. „Pre nás je v divadle hudba, výtvarná a pohybová stránka rovnako dôležitá.

Pohyb a výtvarno v divadle je napokon oveľa prirodzenejšie a búra všetky rozdiely.“

Ako vznikol nápad použiť princípy laterny magiky? „Siahli sme do tajov laterny magiky, ktorá na javisku umožňuje prekročiť bezné hranice divadla. Je to vlastne filmová technika a divadlo tak dostáva ďalší rozmer. Niekedy nahradí ďalšieho herca, inokedy vytvori premietanie na plátno neopakovateľnú atmosféru.“

Čo pre teba znamená symbol vtáka a vtáctva, ktorý dominuje nie len v názve, ale aj v inscenácii prevedení? „Pre každého znamená symbol vtáka niečo iné. Môže to byť symbol slobody, ale aj smrti,“ poznámená Serge rozpačito. „Symbol cesty, alebo aj domova,“ dopĺňa Jaro Žima, ktorý do Birds in the house skomponoval meditatívne hudobné atmosféry.

Do ktorého ročníka ď obdobia Scénickej žatvy

by si sa najrudejšej priniesol? „Ak by to bolo možné, tak by som chcel opäť zažiť atmosféru Scénickej žatvy okolo revolučných rokov, čiže okolo 1988, 1989... Bolo to krásne obdobie, obdobie nášho dospevania a ochotníckym divadlom sme priam žili. Spoločné divadelné stretnutia, festivaly a sústredenia boli pre nás ostravom slobody uprostred starého režimu, v ktorom sme vyrastali. Všetci sme sa navzájom dobре poznali, boli sme jedna veľká rodina, spolu sme sa ožierali, spolu sme spali. Boli to také hipisácke časy.“

Dôraz na pohyb a vizuálno priniesol svoje plody. Petrovskí divadelníci sa v Martine dlho neohriali a práve teraz už sedia v aeropláne smer Argentína, letiac na dva mesiace trvajúce divadelné turné po Južnej Amerike.

poznámená Mir

Párovanie tínejdžerov

Divadelný súbor Lano sa predstavil autorskou inscenáciou Ako na to. Ponúkli nám takpovediac manuál na vzťahy. Pohľadom z odstupu a akéhosi brechtovského odcudzenia komentovali rôzne verzie a variácie medziľudského párovania (párenia) sa v obliku univerzálnego vývoja vzťahu od zrodu náklonnosti, cez fázu chodenia až po rozchod. Témou je prirodenosť a adekvátna veku tvorcov. A veľmi vďačná, čo ocenili aj ich rovesníci v hľadisku. Viem si predstaviť, že sa dalo pri tejto kolektívnej práci dobre zabávať, čo sa do veľkej miery prejavilo aj na výsledku.

Pôsobilo to na mňa ako hra na otca a na mamu, ktorí sa hrávajú malé deti a pri ktorej sa medzi sebou zbližujú chlapci a dievčatá. V tomto prípade už však išlo o vyššie štadium tejto hry, teda takej, ktorú sa „hraje“ tínejdžeri. A táto hra mala v sebe ľudskú obyčajnosť v tom najlepšom slova zmysle, jednoduchosť. Čaro inscenácie Ako na to bolo práve v prirodenosti. No mal som trochu pocit, že mladých hercov sa zmocnila nervozita, čo malo za následok viaceru slovných briptov i hereckých výpadkov. Strata koncentrácie bola možno spôsobená oficiálitami spojenými so slávnostným otvorením Scénickej žatvy, keď čakanie a sústredenie sa na začiatok inscenácie bolo oddialené

prihovormi. Človek to má pripravené a v istej chvíli sa ocítne v situácii ako je otvorenie festivalu a príde stres. To sa stáva, ale aj to je pre súbor cenná skúsenosť.

Akcentoval by som prirodenosť v hereckých výkonoch, v dialógoch i v mizanscénoch. Čistota, priamosť a jednoduchosť tvorili základ, na ktorom bol budovaný princip rozprávania, ktorý by sme mohli jednoducho pomenovať ako metódu kontrastov a kontrapunktov. A v ňom a z neho sa potom rodil aj humor a princíp komiky. Myslím si však, že práve takáto javisková estetika, ktorá stojí na jednoduchosti a čistote, prakticky v prázdom priestore, ked scénografia vzniká a zaniká práve hrou hercov, by si vyžadovala oveľa väčšiu prepracovanosť. Jednak samotných kompozícií obrazov, hereckých akcií, tajmingu a v neposlednom rade práve temporytmu. S temporytmom súvisia aj momenty prekvapenia. Niektoré boli a fungovali výborne (vyvolali smiech), ale opäť sa s tým dalo pracovať detailnejšie. Kedy situáciu zastavím a ako ju zastavím, ako budujem situáciu a v akom okamihu study urobím stop?

V tomto som videl najväčšie rezervy inscenácie. Ak by herci so svojím režisérom mali chuť inscenáciu hrávať a ešte na nej popracovať, určite by to stalo za to. Pokúsim sa teda formulovať zapár rád. Prepracovať situácie vo vnútri obrazov, pre-

cízať ich v kompozících (kto ako stojí, ako to vyzerá, temporytmus striedania obrazov, rovina znakov, tajming a pod.). Podobne práca s poduškami. Ten znak bol jasný, ale malo rozpracovaný (napr. ako to naznačila situácia s notebookom a facebookom, tam to fungovalo výborne). To všetko sú miesta pre fantáziu a jej rozvíjanie na úrovni obrazových metafor

znamok.

Všetko, čo sa na javisku objaví, je znak, všetko, čo sa prinesie na javisko, každý predmet, každý pohyb, každé gesto, všetko dáva nejaký význam. A cez tento znak potom človek dekóduje metaforeckú rovinu inscenácie. O to viac v tzv. prázdom priestore. V tejto rovine by sa dalo ešte pohrať. Tu akoby kolektívna tvorba (inak veľmi kreatívneho súboru) v istom bode zastala, možno z časových dôvodov, alebo z pocitu uspokojenia. To sa prirodeno stáva. No stalo by za to išť ďalej, pretože súbor na to disponovaný jednoznačne je. A ak by sa vám, milé Lano, toto podarilo rozvinúť, mali by ste fantastickú inscenáciu. Súbor akým súčasné Lano je, si môže dávať trošku fažzie úlohy. Držím vám palce a ďakujem.

Patrik Lančarič

DIALÓG S THÁLIOU

Teória lásky vraví, ked' rande, tak v parlamente

Ak by voľajúca omladina vyučovala teóriu lásky na Prvých divadelných pretekoch v roku 1923, zrejmé by sa vystavovala autentickým múdrosciam, aké zožibieral aj Adolf Peter Záturecký. „Láska ho morí“, „Milý milej zuby ukázal“, alebo „Kam obed, tam milá, kam večera, tam iná“. Keďže obdobný súčasný almanach múdrost zatiaľ edičné plány neavizovali, DS Lano v náučnej priučke lásky ponúka vlastné múdro.

Nová doba, nová morálka

„Text vznikol asi za tri dni na sústredení a dosť sme sa nadreli. Je v tom asi 90 percent vlastných skúseností, ale aj pár všeobecne známych pravd,“ analyzuje súbor. Môže všobec skupina s priemerným vekom pubertálnych adolescentov analyticky odhalovať záklasť lásky? Predsa len, väčšina ešte v trojuholníku genesis-kontinuum-terminus exi-tus osciluje v rýchлом kolobehu genesis-exi-tus. „Vek je len číslo. Ked sa veľa ľudi spojí dohromady, tak to nejako vzide,“ argumentuje jedna z herečiek.

„Táto téma je blízka ich veku, ale rezonuje u každého,“ neskôr vysvetluje režisér Matej Čertík, „na prvé záľubenia mô intenzívne spomienky každý z nás. Niektoré to máme v sebe zakopané. Napríklad, akos s nami niekto rozchádzal cez kamarátku.“

Ako na to?

„Veľa textov vzniklo priamo počas skúšania. Nieko niečo šíplehol, všetci sme sa zasmiali a zhodli, že by to mohlo byť fakt vtipné,“ konštatuje jedna z aktérók. „Aj ked' to občas nevyšlo,“ opatrné dodáva člen mužského chóru. Pre romantické duše, ktoré veria, že láská ide cez žalúdok, je predstava, že tento „über“ cit nieko len tak logicky vyloží, priam desivá. „Robili sme si z toho prdel, že sa snažíme racionalizovať lásku, ale v celom predstavení vidieť, že sa to nedá...“ vysvetľuje ďalšia aktérka, „nič také veľké sa nedá len tak kategorizovať.“ Jej collega dodáva: „Existuje nekonečno možnosti a vysrif rovnica pre všetkých, to skrátka nemôže fungovať.“ Dáva teda divadelná inštruktáž

skutočnému šancu pochopiť mechanizmy lásky aj tým, ktorým sú dosiaľ zakliateľ. Máme sa týmto všobec riadiť? „Môžete, budete to mať tristokrát zábavnnejšie,“ svorne tvrdí súbor. Znamená to, že najbližšie rande organizujeme v parlamente.

Na hrnek pokrývečka

„Fixovať a učiť sa klasický divadelný scenár mladých ľudí nebaví, potrebujú niečo vlastné. Omnoho viac sa tým naučia aj čo sa týka divadla, aj čo sa týka životných skúseností,“ uzatvára režisér Matej Čertík. Oni sa naučia, ako robí s láskou na javisku, my sa poučíme, ako s láskou v živote. A pre zaryto depresívnych na dôvažok Zátureckého citá: „Nieto takého hrnečka, žeby sa nenašla naň pokrývečka...“ A keby prvých párov nesedeli, použite návod. Bárs sa hodte o zem alebo skúste finiť s približovaním. Na žávte číslo deväťdesaťpäť môže zafungovať všelíco.

Milo Juráni

Ako na to

DS Lano Bratislava, autor: kolektív, réžia: Matej Čertík

Z KRITICKÝCH PIER

Už viem, ako na to

Po dnešku už každý nesmely milovník alebo milovnička musí minimálne tučiť, ako na to. Ako sa boríť s citovými otázkami a kontaktážou s pohľadom opačným. Alebo aj nie opačným. Divadelný súbor Lano poskytol komplexný, kompletný, konsolidovaný, kohézny i komparatívny pohľad na to, ako sa vysporiadať so situáciou, v ktorej sa jeden element ľudského rodu zahľadí a citovo vzplanie vo vzťahu k inému elementu. Otázka rodu už bola spomnútá.

DS Lano vytvoril trojdielnú úvahu o troch etapách vzťahu. Akéši živé vademékum s patrónou ilustráciou. Alebo divadelnú obrázkovú knižku, v ktorej nám odprezentujú etudu i prednášku v jednom. Novodobý výskum a sociologický prieskum. Alebo miestni náučný videoklip. Práve videoklip s tematicky ladenými povárimi pesničkami o zohľadení sa, o prežívani i o rozchode, teda o Lize Mone i o ľahkosti rozchodov, sa stal aj predelovým prvkom medzi inštrukčnými, komentujúcimi a napomínajúcimi prehovormi.

Lano si vybraло tému, ktorá je ich, ktoré studenti môžu rozumieť, ktorá sa ich bude týkať. Sú sami za seba, v žiadnej štylizácii, hoci ide o štylizáciu akéjsi interaktívnej prednášky uzavretej prologom a epilogom. Ale v Lano o témach vzťahov zbytočne nefilosofujú a ani ich nadbytočne neanalyzujú a neromantizujú. Hovoria skratkovo, rýchlo, vecne, s nadhľadom, s pointou. Ale je možné, že čas od času sa objaví schválnosť textová či v konaní. Prehovory o troch etapách vzťahu (o vzniku/genesis, trvani/kontinum,

i rozpade/terminus exitus) majú ľahkonohú, no i pritvrdzujúcu podobu. V rámci témy o istej jej ironizácii má práve tá pritvrdzujúca podoba hodnotu. Pridanú. Také malé divadelné DPH. Potvrdenie, že nejde iba o zábavu, o vtipný komentár vzťahov kdeši na FB, ale o pozorovanie súvislostí. Že sú schopní pomenovať cosi hrubé a drsné v našich vzťahoch, ale aj to premyslene povrchné. Je to kritika sveta reálneho, aj toho vo virtuálnej bubline.

Dvojice milencov a komentátora sa miňajú a striedajú. Mladí sa snažia podchytiť každú, možno aj tú bizarnú podobu zovzťahovania sa či naspäť rozchodu. Reagujú na súčasné technológie, ktoré do vzťahov vstupujú, pohrávajú sa so stereotypmi, aj s tými rodovými, odkazujú na klišé, ale prinášajú aj úplne neopazované situácie a najmä ich riešenia – či už je to rozchod cez rádio alebo zistenie nemožnosti pokračovať v homoseksuálnom partnerstve, lebo chalan je skrátka heterosexuál.

Vo svojich mikroetúdach zohľadňujú aj sociologické aspekty (napr. slabodrá matka), ktoré jednoznačne so súčasným vzťahom súvisia.

Decká z Lano nehľadajú sympatické kompromisy, hoci vedia, na čo divák bude reagovať a hrajú sa s týmito očakávaniami. Ich pohľad je trievy a chvalabohu má už spomínaný nadhľad.

Ale akoby sa na inscenáciu podpísal čas leta, odstupu a objavujú sa skôr technické problémy a problémčeky, ktoré inscenáciu ochudobňujú. A to, čo v pozadí cití, sa do popredia dostáva poskromne – väčšia energia,

presnosť, ľahkosť, zrozumiteľnosť a javisková reč. Insenácia je „tekavá“ a chýba jej osobná razancia a väčšia verba. Cestou by mohla byť aj tato uvoľnená forma a podoba, ale potom by nemohla byť štruktúra celku tak precízne matematická, plná číselných radení a postupných a vzostupných príkladov.

Situácie sú často centralizované, okolo komentátora boli pred veľkou plochou alebo plátmom, na ktorom jednotlivé ukážky zastavia i vrátila. Aj kostýmy pracujú s istým stereotypom i jeho narušením. Dievčence sú v sukniach, majú belasé tričká a muži sú v nohaviciach a košeliach a majú aj ružové kravaty. Je to voľba akéhosi typu univerzálneho kostýmu, v ktorom sa však nestráca individualita študentov. Zvláštnosťou je ličenie očí u dievčat, najvýraznejší vizuálny element. Jediným scénografickým prvkom je opustený praktikábel. Ostrov vzťahov uprostred ničoho. A malé vankúšiky. Tie vytvárajú v jednotlivých situáciach zástupné rekvizity. Sú však ako prvok tak trochu osamotené a nedopovedané.

Teda Ako na to...? Jednoducho treba načúvať desiatkam odborných rád a poučení, ktoré DS Lano zožbieralo, vyselektovalo a spracovalo. Vybrali si praktickú formu, nešli po imaginácii a ani abstrakcii. Držali sa veľmi presných kontúr, ale nedokázali ich naplniť absolutným ponorením sa a energiou. Leto ich jednoducho zmohlo.

Miriam Kiššová

PO STRNISKU (ZÁPISKY Z DISKUSNÉHO FORA)

Skľúčenosť'

Martin Timko: ...hned na úvod vzniklo taká dieréza a ticho, aby zaznela tá poézia... a no...chcel som sa opýtať kolko máte rokov?

Nina Pompošová: Prečo?

Vlasta Kunovská: ...lebo vyzeráš mladučko a recituješ Válku...

N.P.: ...22...

Elena Knopová: Vy ste hovorili o tej bánsni ako mladý človek v takom interpretačnom móde – neviem ako sa to inak hovorí – no, bolo to skľúčujúce.

Patrik Lančarič: Čo sa týka osobnej interpretácie, tak podpisujem, to čo hovorila Elenka, ale ja to hovorím ako skúsený, robil som film o Válkovi, bude mať premiéru v októbri. Koniec reklamy.

E. K.: Viete, včera som sa pozeral a nadobudla som úzkostlivý pocit, že aký svet sme to zanechali, keď mladí ľudia rozmyšľajú takto?

P. L.: Ale aj vaša generácia bola plná dekadentov!

F. Z.: Obdivujem vašu statočnosť. Tá atmosféra bola chrámová. Ja som počúval s rešpektom, lebo ja by som nemal tú odvahu. Ja by som si netrúfoliť tak odvážne ako vy na otvorenie napríklad Scénickej žatvy....

F. Z.: A všimnite si, ako ste nás zaujali.

E. K.: Mňa zaujal Patrik. Aj tým, že spomenul podľa mňa nie dobrého básnika Pastirčáka, ktorý je duchovný, ale isté veci nepochopil.

E. K.: Kedysi básničkami otvárali podujatia, aj ich zatvárali.

P. L.: Popripade tých básnikov...

Ako na to...

P. L.: Tam je jasné, čo to bolo, ako to bolo, prečo to bolo. Je to taký manuál na vztah, pohľad zvonku na párenie sa...

E. K.: ...párovanie.

P. L.: Ale všetko čo sa na javisku objaví je znak. A cez to človek dekóduje meta-

forickú rovinu inscenácie. V tejto rovine ostali podušky nerozvinuté.

P. L.: Nejednoznačnosť rekvízit - mobil konkrétny a hodinky imaginárne. Možno ten mobil nebolo treba... Alebo to bola improvizácia?

Člen súboru: Ale jasné, ešte aj v tom

momente som si uvedomil, však ja nemám hodinky.

P. L.: Také približné to bolo a približnosť je v divadle smrť.

F. Z.: Keď vstúpia na javisko takito mladí ľudia, tak to už je istá kvalita. (E. K. pozrie naňho s nesúhlasným pohľadom) Elenka, to isté si budeš v istom veku tiež myslieť.

F. Z.: Chcel by som byť pri tom, keď to vznikalo, lebo teraz sa mi zdalo, že už ste z toho vyrástli, že už ste boli za tým, že už nehľadáte partnera, že už ho máte, alebo ste už po rozchode.

A. L.: My sme to videli na Fedime a poslali sme to sem preto, lebo sme sa z toho tešili.

E. K.: Ja som sa tešila aj teraz.

E. K.: ...vy ste tam mali takú tú intelektuálku, ten racionálny rozchod, to bolo ako zo mňa. Ale včera to nevyšlo. Autorské divadlo neoklamete, ak nemáte nasadenie, tak to neoklamete. Alebo musíte byť profici a oklamat.

P. L.: ...princíp divadla je v tom, vedieť to zapokovať tak, akoby sa to stalo prvékrát. To sa zrejme týka toho, že sa to nepodarilo zapokovať. Teda tá repríza. A každý divák, aj keď to vidí o mesiac, by mal byť svedkom toho, že to vzniká teraz.

E.K.: Vtedy vám pri rape kolegyne takmer sfalovali nohavice, tak sa tam virili. Ale včera to bolo také uhlodené.

E. K.: ...Najprv som s tým obrazom mala problém, ale to mi kolegovia povedali, viacka na diskotéke... Ale ja som bola na diskotéke iba trikrát v živote. Ale to prosifuovanie v obraze bolo také decentné a nevulgárne. Ale včera mi tie dievčata vadili. Tak sa tam iba ako hlistiky hmýrili...

F. Z.: Ak pri rapovaní spevák necítí, že si má dať dole tričko a hodit ho davu, tak je niekde problém. A ono to môže ísť ďalej, že si vyzlečí tričko aj diváci a hodia ho spevákovi. Ale tu nebolo.

E. K. (chce uviesť príklad o charizme umelca na americkom režisérovi Robertovi Wilsonovi): Wilson... má nejakú poruchu.

F. Z.: ...musí mať, pri tom, čo a ako to robí, určite má.

E. K.: Ale on mal nejakú charizmu.

F. Z.: To nám starším dáva nádej.

F. Z.: Pred predstavením na koňak, na pivo. Matej Čertík: Na pivo ešte nemôžu.

F. Z.: No prosto robí niečo, čo vás nabudí.

Matej Čertík: Mne sa na tom predstavení páči, že ani neviem, ako som ho urobil – ako sme ho urobili. Ich energia bola ako rieka, ktorá prerezáva nejaké pohorie.

Mne ako režisérovi nie je vlastné robiť humorné veci, ale tu stačilo len kočírovať energiu týchto detí. ...Toto je môj prvý súbor, a preto mi prirástol k srdcu...koľko takých sérií človek môže mať šťastie vychovať...

Stanné právo na zábavu — BRAFČOVE MEDAILÓNKY

Kapela DeART (I see - akože The umenie!) včera odštartovala prvú žatevnú párty. Zo začiatku to s účasťou v stane vyzerala veľmi biedne. Pýtal som sa sám seba: Kde sú všetci? Teda, nie žeby mi išlo o všetkých. Otázku by som skôr špecifikoval na - kde je tá malá ryšavka z obedu? Možno to bolo spôsobené tým, že aj ostatných trápila tá istá otázka ako mňa. Čo je to akustické blues? Kapela

odohrala 3 pesničky a potom ušla. Takmer to vyzerala, že sa nakoniec vôbec tancovať nebude. Žeby bol DJ tričko naozaj hlavný headliner Žatvy a bez neho tu žiadna zábava nebude? Po chvíli sa však hudobníci vrátili do stanu a každý z nich držal v ruke kebab. Ahá. Takže sa len išli posilniť predtým ako zabavia náročné žatevné publikum naplno. Ľudia si zaslúžia istoty a tá najzákladnejšia je, že akonáhľa je Matheja Thomka tam, kde

hrá hudba, bude sa tancovať, či s Tričkom alebo bez Trička. Ako obef si na to zvolil Mimú. Žatevníci sa postupne pridávali, až zaplnili parket. Matheja s Mimou sa im už však dobehnuť nepodarilo a cena pre vízua, cedéčko od kapely, tak právom putovala do rúk najtanečnejšieho páru.

braf

9

ORGÁN ODBORNÝCH POZOROVATEĽOV

Pozorovatelia zľava: František Zborník, Alena Lelková, Elena Knopová, Martin Timko a Patrik Lančarič.

Elena Knopová

Teatrologička a vedúťka zastáva ústrednú funkciu vedenia Ústavu divadelnej a filmovej vedy SAV. Na riaditeľské maniere si však nepotrpi, to vedie aj v Akadémii umení v Banskej Bystrici, kde vzdeláva divadelného iskričky. Svoje nevidané grafomanské schopnosti pravidelne využíva pri publikovaní kníh a statí o teórii súčasného divadla. So šarmom zvláda aj scénickú prax. Nestráti sa na teatrologickom kolokviu, ani na festivalovej veselici. Elena nedávno absolvovala dobrodružnú cestu okolo sveta. Keď ju pozvete na parket, určite vás naučí aj pár krokov z rituálnych tancov ľudožrútskych kmeňov na Fidži.

Alena Lelková

Šarmatná dáma, odchovaná žatvou i ochotníckym divadlom. Dosiaľ chodia Humenným jej divadelné deti. Následne sa vybraťa na ďalekú cestu do Bratislavu a vrhla sa na štúdium režie a dramaturgie na Vysokej škole múzických umení. Nakoniec v tej Bratislave aj zostala. Slovenčina i estetika jej blízka, hovorte pred ňou spisovne. Krehke žieľa chodí svetom a režíruje o ženách silných ako sú tie štúrovské, či írske. Ale aj o komplikovaných mužských literátoch

ako je napríklad Milo Urban. Ona sama je nebojáčka a preto odvážne ide do tém spoločensko-kritických a osudových biografií.

František Zborník

Zaslúžilý umelec neprofesionálneho umenia scénických v našich bratov Čechov. Chýrna autorská, režisérská, ba i herecká osobnosť amatérskeho divadla rokov 70. a 80. rokov minulého storočia. V týchto vodách zasadil sa predovšetkým o pozdívku kvalitívnejnej hladiny Divadla Šupino Vodičany, s ktorým oboplával hodný kus českých i cudzokrajných rybníkov. Jeho skúsenosti, podkúte rokmi vtrvajacej činnosti, oceňujú i mladí divadelní uční, ktorých vedia na seminároch, kurzoch dramatickej výchovy či ich zasväčuje do tajov kumštia na amatérskych prehliadkach ako odborný (nie odporný) pozorovateľ a porotca. Neznámou veľičinou nie je ani na Scénickej žatve, pamätníci ho poznajú ako režiséra inscenácia účastnej na Scénickej žatve 2008, nepamätníci ako lanského člena poroty.

Martin Timko

Tento dramaturg divadelných klasík môže na tohtoročnej Scénickej žatve škrípať zubami. Výhodou je, že čerpá z kvalit-

ného zázemia znalostí divadelných dejín i teórie. Zarúčuje to, že nad úprimnými autorskými výpovedami a postmodernými pačmagami nebude kríž nosom a priori, ale až ex post. Pedagóg dejín divadla Fakulty dramatickej tvorby Akadémie umení v Banskej Bystrici, autor i spoluautor odbornej divadelnej literatúry je v porote za toho, kto veru via a pamäť, i keď možno nezažil. Každý ochotník, ktorý už uveril vo vlastné vizionárstvo a originalitu ducha v najbližších dňoch podstúpi očistec konfrontácie s tými, ktorí to takto robili dôvino pred ním a najmä lepšie.

Patrik Lančarič

Najvýrečnejší z porotcov v novodobej historii Scénickej žatvy začína ako každý úspešný slovenský divadelník medzi ochotníkmi. Echtovny umelecký šéf Mestského divadla Zlín si v minulosti neraz prešiel tortúrou žatvových hodnotení. Obmäkčený skúsenosťou tírad v k inscenáciám nekreuje ako deštruktívne besy, skôr ako láskavý breviár praktických rád. Z pozície multifunelca – rozhlasového, divadelného i činoherného a filmového režiséra, ktorý rád muzicuje, v tomto smere zabezpečuje netradične komplexný servis. Až sa môže zdaf, že by ostatný orgán poradný ani nepotreboval.

VEDÚCI ZÁUJMOVÝCH KRÚŽKOV

Peter Jankú ľrečitý divadelník, pesničkár a publicista pochádza z malebného stredoslovenského mestečka Poltár. Obratne narába nielen s výtvarnými potrebami, ale aj s gitarou a cudzie mu veru nie je ani písanie. Na slovenskej folkovej scéne spravil slušný pesničkársky prievan, ktorý vydal na niekoľkých nosičoch. Neraďno opomenúť Petrov talent na poli divadelnej a filmovej scénografie. Keď jeho gitara stojí v kúte a divadlo má prázdniny, stíha sa venovať aj televíznej dramaturgii, režii a publicistike. Povráva sa, že pozná veľa tajomstiev zo scénografickej kuchyne nielen v SND, ale aj ďalších slovenských a českých divadiel.

Juraj Benák Absolvent herectva na Vysokej škole múzických umení prešiel mnohimi divadelnými a televíznymi štúciami. Venuoval sa práci moderátora i herca, zaoberal sa pantomímou i klauniádou a to až tak, že sa ako tretí Slovák dostal až do legnedárneho Cirque du Soleil. A robil nám dobré meno vo svete ďalšími divadelnými projektami a realizáciami pantomimickými. Po návrate zo sveta sa venuje vzdelávaniu mladých, pracuje s ochotníkmi, založil divadlo, ktorého bol principálom až účinkujúcim, hrá sa s divadlami, žije divadlom. A tu na Žalte zaúča do tajov umenia klauniády, či skôr pomáha mládeži našeľ odhaľovať klauna v nich.

Jozef Ciller Vedúci dielne scénografie povýšil kulisy na umenie v čase, keď treska ešte chutila po rybe a niektorí na javiskách riešili trampoty traktoristov. Významným čítatom „základným a najdynamickejším výtvarným prvkom scény je herec“ zrovnaprávnil protagonistu s dverami „lietäckami“ a ako jeden z prvých poukázal, že to, čo je na scéne okolo neho, má aj iný význam ako vyplníť prázdnnotu. V tandemе s Ľubomírom Vajdičkom sa vrátilom v klasike stali klasikmi – z Jána Chalupku spravili opäť Chalupku a z Čechova konečne Čechova. Za oných deväťdesaťpäť rokov Scénickej žatvy by sa také nestalo, aby ochotníci riadne pracovali s divadelným komponentom, keby sa neboli Jozef Ciller rozhodol prvýkrát „skočiť do divadelného mora“ a s Mandragorou preplávať od bratislavských Nív, až po Jiráškov Hron(ov).

BRAFČOVE MEDAILÓNKY

Tápanie v histórii

Včera som sa z úvodných prihovorov dozvedel veľmi zaujímavú informáciu. Vraj Žatva nebola vždy Žatva. Keď to tu pred tým deväťdesiatimi piatimi rokmi založili, festival sa volal Prvé celoslovenské divadelné preteky.

Neviem ako vo vás, ale vo mne to vyvoláva množstvo otázok. Napríklad – v akých disciplínach sa pretekalo? Bol hromadný, alebo individuálny štart? Skok do reči? 110 metrov cez improvizáčne prekážky? Nadhad replikou? Zápasenie s textom? Spev do výšky?

No, dodnes by sa zachoval maximálne tak Hod DISK-om. Odohrával sa celý festival na štadióne a tak museli všetci spraviť arénovité predstavenie? A kto získal vavrínový veniec?

Jedno je však isté. Divadelníci museli vtedy mať na sebe namiesto kostýmov dresy, aby ich bolo ľahko medzi sebou rozoznať. Odvtedy sa používa výraz divadelný dreskod.

Mgr. farr. Gabriel Žifčák
teatrológ v zálohe

Z ARCHÍVU O ŽATVE

Ovocné stromy toho roku druhý raz zakvitnú

Dr. Ludvík Mohácsy, ev. Farár v Marcalgergelyi redakcii istého budapeštianskeho časopisu píše, že jeho starí cirkevní hovoria, že budeme mať dlhé jaseň, lebo ovocné stromy znova kvitnú. Farár Mohácsy ešte píše, že ak sa proroctvo jeho starých cirkevníkov splní, tak toho roku gazdovia uvidia aj druhý veľký div. Lebo prvý veľký div gazdovia už videli, poneváč napriek strašnej suchote ráz a pšenica daly im krásnu úrodu. Teraz sú zeiaky, kukurica a repa v nebezpečí, ale keby ešte v tieto časy spŕchol výdatný dážď a keby sme skutočne mali dlhé jaseň, tak by sa veru stal aj druhý veľký div, bolo by zemiakov, kukurice, ba snád i repy nadostatč. Daj že, Bože, aby tak bolo!

(Slovenské noviny, 26. 8. 1917)

Scénickú žatvu podporuje

ELESKO

Vydáva Národné osvetové centrum v Bratislave pre vnútornú potrebu v počte kusov 200. Redakčné telo
oficiálne: Martina Mašlárová (ne/zodpovedná redaktorka), Miloslav Juráni, Miriam Kičinová a Miroslava Švoňavá **Redakčné posily:** Gabriel Žifčák (teatrológ v zálohe), Mathej Thomka (pričíspiaci) **Korektorka:** Zuzana Račková **Grafika a založenie:** Michal Badín **Foto:** René Miko **Tlač:** Národné osvetové centrum

POZVANIE na KULTÚRU

SOBOTA 26. august

18:00 – 18:40 / Národný dom, aréna na javisku – **Modré divadlo (Vráble) – MORE VO FĽAŠI**, režia: Štefan Foltán

20:00 – 20:40 / Štúdio SKD – **Zádrapky (Senica) – VLCI V METRE**, režia: Linda Petráková a kolektív

21:00 / Festivalový stan – **FESTIVALOVÝ KLUB – Balkansambel**, DJ Tibor Bosiny

NEDEĽA 27. august

9:00 – 12:00 / Malý stan – **Diskusné fórum** o inscenáciách predchádzajúceho dňa

9:00 – 13:00 / Národný dom, DO Strojár – **Tvorivé divadelné dielne**

14:00 – 15:30 / DO Strojár – **Filmový klub Petra Konečného**

16:00 – 16:40 / Národný dom, aréna na javisku – **Divadlo mladých Šesť Pé (Partizánske) – SVETLO JE AKO VODA**, režia: kolektív Šesť Pé

17:00 – 17:50 / Štúdio SKD – Iveta Kloptová (Ružomberok), Soňa Uriková: S PRVOU HVIEZDOU, Divadelný súbor Bebčina (Nová Dubnica), Etgar Keret: SALÁMA, režia: Miriam Martináková, Peter Podolský (Senec) Jan Těsnohlídek ml.: RAŠIŠTICKÁ POÉZIA, Michal Kvaššay (Sučany), James Thurber: DEBNA, ABY SOM SA DO NEJ MOHOL SCHOVÁŤ

18:00 – 19:00 / Pouličné divadlo na Divadelnom námestí – **Túlavé divadlo – HAMLET, ALEBO NÁLEZ LEBKY**, režia: Jakub Nvota

20:00 – 20:40 / Národný dom, aréna na javisku Divadlo mladých Šesť Pé (Partizánske) SVETLO JE AKO VODA, režia: kolektív Šesť Pé

21:00 / Festivalový stan – **FESTIVALOVÝ KLUB – Pesničkár Martin Geišberg, DJ TRIČKO**